

ТЫЗЭКЬОТМЭ — ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ Макъ-

Бэдзэогъум и 27-р — Адыгейм
къэралыгъо гъэпсыкъе иэ зыхъугъе Маф

1923-рэ ильесим
Гъэтхапэм
къышегъэжьагъеу къыдэкъы

№ 83 (22532)

2022-рэ ильес

БЭРЭСКЭЖЪЙИ
ЖЬОНЫГЪУАКІЭМ и 18

ОСЭ Гъэнэфагъэ иэл
Къыхэтыутыгъехэр ыкъи
нэмъкъ къэбархэр тисайт
ижъугъотэштых
WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаэм и Правительствэ игъээст

Гъунапкъэхэр атырахыжыгъэх

Кіләцыкъу зыгъэпсэфыпэхэм зэпахырэ узэу ковидым ыпкъ кыкыкъе ащагъэнэфэгъэгъе шапхъэхэр атырахыжыгъэх.

Ащ фэгъэхыгъеу блыпэм къыуагъ
Роспотребнадзорым ипащэ игудзэу
Ирина Брагинам.

«Джырэ уахътэм зыгъэпсэфы-
пэхэм яухъазырыныгъэ уасэ фэ-
тиши зыхъукъе къыдыхэтты-
тэхэрэр тэ тишапхъэхэр ары.
Пандемиет епхыгъэу икъыгъэ
ильтэсүм ыкъи гъэрекъопагъэ
тызэргъуазэштыгъэхэм джы
къуачъе ялэжъэ», — къыщи-
яугъ Ирина Брагинам «Единэ
Россием» и Генеральни совет
ныгъом, сабыигъом якъеухъу-

мэнкъе ыкъи унагъом ІэпыІэгъу
фэхъугъэнимкъе икомиссие
изэхэсэгъо гъэмэфэ кілэ-
цыкъу зыгъэпсэфыгъом зыщы-
тегущыгъэхэм.

Адыгэ Республикаэм юфшіэнимкъе
ыкъи социальнэ хэхъоныгъэмкъе и
Министерствэ къызэрэщауагъэмкъе, зыгъэ-
псэфыпэхэм япроцент 75-м нахъ мыбэу
сабыйхэр аштэнхэмкъе шапхъеу Ѣыла-
гъэхэм джы къуачъе ялэжъэп. Джащ фэдэу
лагерьхэм джы адэкъынхэ фитыштых,
экскурсиехэр афызэхэхэзэ ашыщт.

Тишъолыр ит зыгъэпсэфыпчишымэ
мыгъэ кілэцыкъуухэм япсауныгъэ ащ-
гъэптишт ыкъи яухътэ гъэшІэгъонен

ащагъекъоцт. Ахэр — «Горный», «Лань»
ыкъи «Горная легенда» зыфилохэрэр
арых. Нэбгырэ мини 2 фэдиз ахэм
мыгъэ ашыщт. Ащ нэмъкъеу ержалэхэм
мафэрэ лагерь 91-мэ юф ашашэшт,
ахэми кілэцыкъу мини 5 фэдизэмэ
защагъэпсэфынэу агъенафэ. Зэкъэмкъи
нэбгырэ мини 6,8-м нахъбэмэ зарагъэ-
гъэпсэфышт ыкъи япсауныгъэ арагъэгъэ-
птишт. Ащ сомэ миллион 71-рэ фэдиз
пэуагъехъашт.

«Гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъор нахъ
гъэшІэгъон ашынным пае куль-
турнэ-эзштегъэу программэм
дэлэжъэнхэу ар зыІэ иль мини-
стерствэхэм пийэриль афэс-

шыгъ. Ащ дакъо санитарнэ-
эпидемиологическэ шапхъэхэри
зэрээрхъэрэм тылъильтэшт
узым зыкъымыштэнным пае.

Ашхыщтым идэгъузы
хэушъхъафыкъыгъэу тынаІэ
тедгъэтишт — кілэцыкъуухэм
иҳыныгъо къабзэу
пкъышъолым зииуагъэ екъи-
щтхэр алэкъэхъянхэ фае», —
къыуагъ Къумпъыл Мурат.

Сурэтыр зыгъэпсэфыпэу «Лань»
зыфиорэм ихъарзынэш къыхэтхыгъ.

Сомэ миллион 60 фэдэз Адыгейм къыфыхагъэкъыгъ

Медицинэ организациехэм реабилитациемкэ яотделениехэр нахышоу зэтегъэпсыхъэгъэнхэм тельтигъэ субсидиехэр шъольырхэм атегощэгъэнэу Урысые Федерацием и Правительствэ ыухэсыгъ. Къэралыгъо программэу «Псауныгъэм икъэухъумэн зегъэушъомбъугъэнэир» зыфиорэм диштэу мылькур къыхагъэкъы.

А гухэлтым пае Адыгэ Республикэм сомэ миллион 59,373-рэ къыфатууцыгъ. Урысые Федерацием и Правительствэ а унашьор зиштагъэр Урысые Федерацием и Федеральнэ Зэлукэ бюджет мылькур атогощэгъэнхэм икомиссие ащ къызыдыргъэштэ нэуж ары. Къэралыгъо Думэм бюджетырэх хэбзэлаххэмрэкэ и Комитет хэтэу, АР-м ыцэкэ Къэралыгъо Думэм идепутатэу Владислав Резник ашкэ ылпыгъу къафэхуу.

«Пандемием къыздихыгъэхэр дэгээзжыгъэхэм, сэхъятыгъэ зиэхэми, нэмыхы сымаджэхэм япсауныгъэ зэтегъэуцожыгъэнэим атегощэпсыхъагъэу, хэгээгүм и Президентэу Владимир Путиним пшъэриль зэрафишыгъэм тетэу гъэреко къыщегъэжъагъэу УФ-м и Правительствэ медицинэ

реабилитацием зыргэушъомбъу», — къыуагъ Владислав Резник.

Коронавируссыр къызэузыгъэхэм япсауныгъэ зыпкь игъэуцожыгъэнэим тельэпсыхъэгъэ медоборудованием игъэкэжынкэ федеральнэ ахьщэ ылпыгъуу республикэм къыратыгъэм мэхъанашхо зэрийр Адыгейм и Лышшхэ къыхигъэштэ. Мылькуу къаэкэхъягъэмкэ по-поликлиникэхэм оборудованикэ ачлагъэуцощт. Къихьашт ильэсэм сымэджэхэм ачлэйт оборудованиер джырэ шапхъэхэм адиштэнным мылькур пэулагъэхьашт.

«Псауныгъэм икъэухъумэн фэгъэзэгъэ учреждениехэр джырэ шапхъэхэм адиштэу зэтегъэпсыхъэгъэнхэмкэ ыофуу зэшүахыщхэм яшуагъэкъэ цыфхэм медицинэ ылпыгъу аратырээр нахышу хъущт, сымэджэхэм,

мафэрэ ыоф зышээрэ стационархэм, амбулаториехэм уз зэфшэхъяфхэр зыпкээкыгъэхэм япсауныгъэ зыпкь ачырагъэуцожын альэкыщт», — къыуагъ АР-м и Лышшхэ.

Къумпыл Мурат къызэрэхигъэштэгъэмкэ, непэ нэбгырабэмэ япсауныгъэ зыпкь игъэуцожыгъын фас. Республикэм япсауныгъэр къуухъумэгъэнхэмкэ и Министерствэ ишшээрэйлээр цыфхэр диспансеризацием нахышуу къыхигъэу-бытгээнхэмкэ, реабилитации медицинэ ылпыгъу ягъэгъотыгъэнхэмкэ ыофуу ашэрэр нахь аригъэгъэлэшынэу ары.

Гүшүэл пае, инсульт хъугъэхэм япсауныгъэ зыпкь зыщирагъэуцожыре отделениеу Мыекъопэ къэлэ сымэджэхэм хэтым ыофуу ригъэжъэжыгъ. Коронавируссыр зыпкээкыгъэхэм япса-

уныгъэ изытет упльэкүгъэнхэмкэ ушэтини б арагъэл.

«Зэкэ ящыклагъэр тимедицинэ къуулкъухэм яэнэм тапэкли тынаэ тедгээтышт. Лъэпкь проектми, къэралыгъо программэхэм непэ аш фэдэ амал къытаты», — къыуагъ Къумпыл Мурат.

Шыгу къэтэгъэкыжы АР-м и Лышшхэу Къумпыл Мурат пшъэриль зэрафишыгъэм тетэу Адыгэ республике клиникэ инфекционэ сымэджэхэм игъэцэкэжын пае сомэ миллион 20 республике бюджетым къызэрэхигъэштэ. Аш нэмыхы COVID-19-р къызэу-зыгъэхэм ылкээ зыхэмийлэ медицинэ ылпыгъу ягъэгъотыгъэнэу пае Адыгэ им исымэджэхэмрэ иполиклиникэхэмрэ мылькуу тедзэу сомэ миллионы 132,3-рэ къафыхагъэкыгъ.

Депутатэу Владислав Резник къызэрэхигъэштэ, республике ишацхэм, партиеу «Единэ Россиям» хэтхэми ягъусэу япсауныгъэм икъэухъумэн фэгъэзэгъэ къуулкъухэм федеральнэ ахьщэ ылпыгъу къафыхагъэкыгъэнэ тапэкли ишшилкъэу дэлэжъэшт.

АР-м и Лышшхэ ипресс-къуулкъу

Бюджетыр зэрагъэцэктагъэм тегущылагъэх

2021-рэ ильэсэм республикэ бюджетыр гъэцэктагъэ зэрэхъуу гэм фэгъэхыгъэ «публичнэ едэлүнхэр» АР-м и Правительствэ зычээт унэм тигъуасэ щыктуагъэх.

щыщыр къыхигъэштэгъ.

— Республике бюджет ахьщэр зыдакторэр, зыпсэухэрээр ашлэнэу фитыныгъэ ял, — къыуагъ министрэм. — «Публичнэ едэлүнхэм» аш фэдэ амал къаты. Бюджет мылькур гъэфедагъэ зэрэхъуугъэр цыфхэм алтыгъээснэгъэнэир Урысые исуьбэхтэм зэрагъэцакэрээр икъигъэ ильэсэм зызэрагъялшэм, анах шхъэихыгъэу, зэхүгъягъэу ар къээзигъэльтахьохэрээм Адыгэир ашыщ хуугъэ. Къэралыгъомкэ я 3-рэ чынгээр ыубытгыгъ, Къыблэ федеральнэ шъольыримкэ я 2-рэ хуугъэ.

2021-рэ ильэсэм бюджетыр гъэцэктагъэ зэрэхъуу гэм Виктор Орловыр нэужум къытегушылагъ. Зэхэт бюджетыр хахъохэмкэ сомэ миллиард 40,5-рэ, харьдхэр сомэ миллиард 38,2-рэ хуущтыгъэ. Федеральнэ гупчэм къыкырэ ахьщэ ылпыгъэцэктэгъэн фаехэм зэра-

гъур (дотациер) процент 15 мэхъу.

Республикэм ибюджет штэмэ, хахъохэмкэ ар сомэ миллиард 35-м ехъуутыгъ, харьдхэр — сомэ миллиард 34,1-рэ. Хэбзэлахь ыкы мыхбэзэлахь хахъохэр сомэ

миллиард 13,9-м нэсигъ.

Бюджетым инахьыбэр, ар процент 60-м ехъу, социальнэ льэнэхэйм пэуагъэхагъ. Министрэм къызэриуагъэмкэ, блэкыгъэ ильэсэм Гъогу фондым къыдыхэлтигъэу шъольырим сомэ миллиарди 8,5-рэ ыгъефе-

дагъ, гухэлтэу щыагъэр процент 99-кэ гъэцэктагъэ хуульэ.

Джаш фэдэ 2021-рэ ильэсэм лъэпкь проектхэм ягъэцэкэн республике мэхъанашхо щыратыгъ, мы льэнэхэйм сомэ миллиарди 5,4-рэ фэдэз пэуагъэхагъ. Чынгэ бюджетхэм зыпкь итэу ыоф ашлэнхэм фэшл сомэ миллиарди 8,5-рэ ашкэгъэхагъ. Мылькуу трансферт шыким тетэу муниципалитетхэм афатууцыгъ.

Министрэм къызэгүүлэхэйм ыууж зэхэсгэхгэом къеклолагъэхэм ашыщхэм улчэхэр къатыгъэх. Ахэм зэкэми министрэм игъэктэгээ джэуапхэр къаритыгъыгъ.

ТХЬАРКЬОХЬО

Адам.

Сурэтхэр А. Лаутеншлэгэгэ тэрихыгъэх.

Тигъэзет иныбджэгъу лъапгэхэр!

Мы ильэсэм иятлонэрэ къэлэнхыкъо тельтигъэ къэлхэгъу уахьтэр макло. Почтэмкэ уккэхэн хуумэ, тигъэзет мэзихым къынфэклином фэши ыуасэр сомэ 1006-рэ чапыч 20-рэ (минирэ хырэ чапыч токиырэ). Мэзищим — сомэ 503-рэ чапычи 10-рэ (игъитфырэ Ѣырэ чапычи Ѣырэ).

Почтэ къэгъэтхэним фэшихъафэу корпоративнэ къэлхэнни ретгэхэйлэх. Мыекъуанэ дээт ыофшын экыи къуулкъуухээ зэра-

шхъафхэу гъэзет экземпляр 15-м къыцымыкъэу къизитхыкъыхэрэм апае зы экземпляром ыуасэр сомэ 240-рэ. Гъэзетхэу мыщ фэдэ шыкимкэ къыратхыкъыхэрэр игъом къышууфищэжэжынэу редакцием ытигъэ ретхъажсы.

Редакциеу «Адыгэ макъэм» гъэзетыр къынчилхыкъын хуумэ ыуасэр сомэ 150-рэ. Мыщ фэдэ уасэклэ къизитхыкъыхэрэм ежь-ежынэрэу гъэзетыр редакцием чахыжызэ ашын фас.

Шъуклатх лъэпкь гъэзетэу «Адыгэ макъэм», ныбджэгъухэр!

Врач анахь дэгъур къихахыщт

Республикэ зэнэкъокъоу «Ильесым иврач анахь дэгъу» зыфиорэр Адыгейим щырагъэжьагь.

Мыш имурадыр врач сэнэхбатым имехъанэ обществээм зыкъыщегъээтыгъэнэр, республикэм имедицинэ организацихэм яврач анахь дэгъухэр къихахыщтгъэнхэр ары.

Зэнэкъокъур лъеныхъо зэфэшхъафхэмкэ зэтэутыгь: терапиер, педиатриер, хирургиер, диагностикэр, акушерствэр ыкчи гинекологиер, анестезиологии-реаниматологиер.

Ятлонэрэ едзыгъор жъоныгъуакэм и 25-м нэс мэкъетын шыкъем тетэу клошт, АР-м псауныгъэр къеухумгээнэмкэ и Министерстве иофициальнэ сайт ар жъоныгъуакэм и 26 — 30-м щызэхашэшт. Зэнэкъокъум хэлэжьээрэ врачээр нахь агу рицхыгъэм нэбгырэ пэпчь ымакъе фитын ыльзэхьшт. А едзыгъор жъоныгъуакэм и 29-м чэцьим сыхьатыр 11-м аухьшт.

Цыфхэм къихахыгъэ врачым республикэ комиссием зы мэкъе тедээ ритышт.

Зэнэкъокъум хэлэжьягъэхэр мэфэкэ шыкъем тетэу Адыгэ Республиком и Къералыгъо филармоние щагъэшштыхъ. Текноныгъэ къыдэзыхыгъэм «Ильесым иврач анахь дэгъу» зыфиорэр цээр фагъэшшошшт, диплом, ахьшэ шүхъафтын ыкчи зэлтшашэрэ ювелириру Еутых Асе ышыгъэ статуэт-кэр ратыштых.

Мыекъуапэ икІэлэеджакІохэм текІоныгъэр къидахыгъ

Республикэм икъэлэ шъхъаїэ икІэлэеджакІохэр Урысые фестиваль зэнэкъокъоу «Здоровое движение» зыфиорэр хэлэжьагъэх ыкчи текІоныгъэр къидахыгъ. Йофтхъабзэм икІэух къалэу Москва щыкъуагь.

Мыекъопэ эколого-биологическиэ лицеу N 35-м щеджэхэрэ Анастасия Щербинам, Быжь Дисанэ, Кіэрэ Ангелинэ, Руслан Галкиним ыкчи Стлашы Самирэ гъэхэгъешхүхэр ашыгъэх. Ахэм пэщэнгъэ адзыз-рихьагь мы еджаплэм икІэлэ-

егъаджэу Любовь Галкинам. Зэнэкъокъум зэкіэмкі нэбгырэ мини 5 фэдиз хэлэжьагь. Командэ анахь дэгъуу 10-м Мыекъуапэ щышир ахэфагь.

Жъоныгъуакэм и 12-м финалыр Москва щыкъуагь, аш изэфхэйсийжхэмкэ тикилэеджа-

кохэм текІоныгъэр къидахыгъ. Къэгэлээгъон дэгъоу яэмкэ тикомандэ ыкчи аш ишащ тафэгушю, тапэкли гъэхэгъешхүхэр ашынхеу афэтэо.

(Тикорр.).

Сурэтыр Мыекъопэ къэлэ администрацием исайт къитхыгъ.

Псауныгъэм икъэухъумэн фэлорышІЭ

Цыфхэм, анахьэу ковидыр кызэузыгъэхэм, игъэкотыгъэу диспансериазиер ягъэктугъэнэр Адыгейим щыльагъэктуатэ. Мы йофтхъабзэр лъэпкэ проектэу «Псауныгъ» зыфиорэм кыдыхэлъытагь.

Мы ильесыр екыифэ а йофтхъабзэр клошт, коронавирусым гу-лынтифэ ыкчи жыкъяшштээ системэхэм зэрарэу арихыгъэр пасэу къыхэгъэшштээнын фэлорышшт. COVID-мкэ зысымджа-гъэхэм мэфэ 60 зытешштээ диспансериазиер аклумэ хууцтэу врачхэм къало.

Игъэкотыгъэ диспансериазицем улъякун зэфэшхъафхэр къыхеубытэх: лъым изытет, жыы къызэращэрэм (сатурацием) елпыштых, Д-диметрие, спирометрие е спирографие, рентген, эхокардиографие ыкчи компьютернэ томографие ашыштых, нэмыкхэри.

Къыхэгъэшштээн фае, мы улъякун пстэури нэбгырэ пэпчь фашьштээ. Диспансериазицер едзыгъуитлоу зэтэутыгь. Ипсауныгъэ Ѣыкъагъэхэр илэу аперэ улъякунхэм къызагъэльягъокэ, аш елтыгъуэу ятлонэрэр ыкъунэу агъакло. Мыш нахь игъэкотыгъэ улъякунхэр хэхъэх. Мыекъопэ къэлэ Иэзаплэу N 1-м иврач шъхъаїу Емтыйл Оксанэ къызэриуагъэмкэ, блэкыгъэ ильэсхэм къызэрагъэльягъуагъэмкэ, диспансериазицер зыкунэу къаклохэрэм «апэрэ едзыгъор скъунэу сыфаеп, ятлонэрэр ары» е «мыш фэдэ специалистыр сицыклагъэп» зылохэрэр къаахъэх. Ареүштэу Ѣытэп мы йофыр. Диспансериазицем къыхиубытэрэр зэкэ шлокл имылэу цыфым ышын фае.

АР-м псауныгъэр къеухумгээнэмкэ и Министерстве къызэритгъэмкэ, улъякунхэр нэбгырэ пэпчь ышынхэ амал ил, аш пае зыщыпсэурэ чылпээм елтыгъуэу зэпхыгъэ поликлиникэм зыфигъэшшт е къералыгъо фэло-фашхэхэм япорталкэ зыхитхшт. Аш үүж ищыкігээх тхъапэхэр Иэзаплэм къыщыратыштых.

Мыекъуапэ Ѣыпсэухэрэм улъякунхэр йошшэгъу мафэхэм ыкчи шэмбэйтм пчэдыхжым сыхьатыр 8-м къыщегъэжьагъэу ашашынхэ альякыщт мыш фэдэ Иэзаплэхэм: ур. Чкалловым ыцээ зыхырэр, 77-рэ, ур. Школьнэр, 182-рэ, ур. Комсомольскэр, 159-рэ, ур. Калининым ыцээ зыхырэр, 213-рэ.

Игъэкотыгъэ улъякунхэм къагъэлэгъорэ къеуххэм ялтытыгъэу ищыкігээх Иэзэнэр ыкчи зылкэ игъэуцожьыгъэн фээ йофтхъабзэхэр врачым къыгъэнэфэшштых.

ИШЫИНЭ Сусан.

Депутатхэм апай

Адыгэ Республиком и Къералыгъо Совет – Хасэм иябъонэрэ зэхэсигъо 2022-рэ ильесым жъоныгъуакэм и 20-м Ѣытэшшт.

Йофыгоу зытегущыи Ѣещтхэм япроект мы къыкілэлтигъохэрэр хагъэхьагъэх: Адыгэ Республиком иминистрэхэм я Кабинет 2021-рэ ильесым йофеу ышагъэм фэгъэхьыгъэ зэфэхьысийжэу Адыгэ Республиком и Лішьшхэ къышыщтыр, Адыгэ Республиком и Къералыгъо Совет – Хасэм ыцэлэ Адыгэ Республиком и Конституционнэ совет хэтыщтхэр гъэнэфэгъэнхэр.

Адыгэ Республиком и Къералыгъо Совет – Хасэм изэхэсигъо Къералыгъо филармоницем (къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 300) Ѣыкъошт, сыхьатыр 10.00-м ар аублэшт.

Адыгэ Республикам и Къералыгъо Совет – Хасэм и Тхъаматэу Владимир НАРОЖНЭР

О уицыфых мыхэр, Адыгеир!

ЛъЭПКЪЫМ ЫКЪО ШАГЪУ

Адыгэ автоном хэкур зызэхащагъэр ильеси 100 зыщыхъурэм тарихым чыпэ хэхыгъэ щызыубытыгъэхэу, лъЭПКЪЭУ КЫЗХЭКЫГЪЭМ ИХЭХЬОНЫГЪЭ ЗИЛХЫШХО ХЭЗЫШХАГЪЭХЭУ, ЛъЭУЖ ДАХЭ КъЭЗГЭНАГЪЭХЭМ ШУКЭ ЯГУГУШЫГЪЭНҮР ТИПШЬЭРЫЛЬ.

Нафэу зэрэштымкэ, 1937-рэ ильесим щылэ мазэм «процесс антисоветского троцкистского центра» зыфалорэр щылагъ. А лъЭХЬАНЫМ «враг народа» зыфалоштыгъэхэм ахэфэгъагъ Хъахьуратэр. Ильес 20-м кыклоц аш ѿцэ кыралон фимытхэу ашыгъагъ. Буржуаз-нэ-националистическая организация зэхищэгъагъе аш палхъэгъагъ.

Непэ нафэ къэхъугь аш фэдэ «буржуаз-нэ-националистическая организация» гори зэрэшмынагъэр.

Шыу ѩэбан ытхыгъагъэхэм ашыщ горэм мырэущтэу къыхэгъагъ: «Пед-техникумым тыщеджэ зэхъум тызщучыэр унэхэр еджалтэм ия 2-рэ къат тетигъэх. Шъхъаныгъупчээм уиплымэ, зэльашшэрэ революционерэу, советскэ ѿцли партийн ѿфшишхоу Ш. У. Хъахьуратэр зыщагъэтэлтыгъэ скверыр дэгъоу пльэгъуштыгъ. Пчэдыхж горэм тыкъэущыжыгъэу шхъаныгъупчээм тызеплым, Хъахьуратэм икье зидэштыгъэ чыпээр зээшиш ашыжыгъэу къэгъагъэр аш зэрэшагъэтэсигъэхэр тльэгъугъэ. Аш нэүжүм бэ темышшэу тыкъаугъои, митинг аши Хъахьуратэр хабзэм пэшүекхэрэм ашыщыгъэу, «враг народэу» шытгъэгъэу къаугагь. Ар пишш бгъэхъу

Адыгэ лъЭПКЪЫМ зыщыхъа-
мысыжъэу бэдээ фээшиш-
гъэ, аш ѿцко шыгъоу патри-
от-интернационалиству ѿц-
тыгъэм непэ къызынэсигъэм
къэуни, саугъэти иЭп. Адыгэ
автоном хэкур зызэхащагъэр
ильеси 100 зыщыхъурэм еху-
лэу Адыгэим икъэлэ шыгъаIэу
Мыекъуапэ аш исаугъэти ѡ-
гъэуцгъагъэмэ дэгъугъэ.

мэн, культурэм альэныкъокэ Адыгэим гъэхъагъэу ѿшыгъэхэм аш иахьышу ахэль.

Шыгъкъэ, а ѿфшишхоу ыгъэца-
къэрэм ипсауныгъэ зэхимыгъэхъонэу
хуугъэп. 1933-рэ ильесим Хъахьуратэм
апэрэ инфарктыр илагъ, 1935-м —
ятонэрэр. 1935-рэ ильесим чыэпьюгъум
и 5-м Москва, Кремлым хэт сымэ-
дэжчым чэльэу ильес 53-м хэхъэгъэ
Ш. У. Хъахьуратэм ыгу къеуцугъ.

Пхъэмбайм дэлъэу мэшшоку хэу-
шхъафыкыгъэмкэ хадэр Краснодар
къащэжыгъ ыцли Адыгэ къелэгъэдже
техникумым иактовэ зал чагъеуцогъагъ
цифхэм ар зэрэгхэлэгъужын амал
ялэнэм пае.

Краснодар дэт заводхэмрэ фабрик-
хэмрэ ашылажэхэрэр, Адыгэимрэ
Пшызэ шьольтырымрэ ясовхозхэм, якол-
хозхэм нэбгырэ минипш пчагъэ къа-
рыкыгъагъ. Чыэпьюгъум и 10-м парти-
ем и Адыгэ хэку комитетрэ хэку испо-
комырэ апэчынатлэу скверым ар
шагъэтэлтыгъ.

Ш. У. Хъахьуратэр ашымыгъупшэним
пае ВКП(б)-м ихэу комитет ибуору
унашшо ѿшыгъагъ Тэххутэмийкое рай-
оныр Хъахьурэтэ район ѿшыгъыгъэнэ,
кууджэу Хъаштыку Хъахьуратэм ѿцэлэ-
дэжхэу, Адыгэ консерыш комбина-
тим, Адыгэ хэку сымэдэжчым ыцли
нэмийкыбэмэ аш ѿцэ афаусыгъагъ.

Хъахьуратэм жэбээ дэгъу
**Иултыгъ, ѿифхэр ыгъэдэ-
лонхэ, гушхуагъ ахилхъан
ылъэкынчыгъ. Цыф жсуу-
гъэхэм яцыхъашико аш тэл-
лыгъ, егъашшэм ахэр зэри-
мыгъэпциштхэм шошхъуныгъэ ин
фырьялагъ.**

ныр къинигъэ, ау официальнэу къаорэр тшошь хуунэу тырагъэсэгъагъ. Аш къы-
хэкъэу хъыирэхъышэнэгъэ горэ тыгу
къихъэгъагъ»,

КПСС-м ии ХХ-рэ зэфэс ыуж «адыгэ
юфхэрэ» зэдэгъагъэхэм къыхиубытэ-
гъагъэр зэкэ аухынжыгъагъэх.

1967-рэ ильесим шэклогъум и 5-м
Афысыпэ дэт административнэ унэм
дэжэ аш ибюст щагъэуцугъ. Нэүжүм
Мыекъуапи, Краснодари яурамхэм
Хъахьуратэм ѿцэ афаусыгъ. Партием
и Адыгэ хэку комитетрэ ихэу испо-
комрэ я Унэу Краснодар дэгъэхъэм
Ш. У. Хъахьуратэм фэгъэхыгъэ мы-
жэобгу къыщизэуахыгъ.

А цыф гъэшэгъоным ишлэжкэ непэ
псэухэрэм бэ кыттенэрэр. Гухэл нахь
мышшэми, адыгэ лъЭПКЪЫМ зыщыхъамы-
сжъэу бэдээ фээшишгъэ, аш ѿцко
шыгъоу патриот-интернационалиству
шытгъэм непэ къызынэсигъэм къэуни,
саугъэти иЭп. Адыгэ автоном хэкур
зызэхащагъэр ильеси 100 зыщыхъурэм
ехуулэу Адыгэим икъэлэ шыгъаIэу
Мыекъуапэ аш исаугъэти ѡ-
гъэуцгъагъэмэ дэгъугъэ, ар къылэжыгъэ шыпкъэу
шыт. Республика иобщественности
бэшлагъэ аш игугу зишырэр.

АЦУМЫЖЬ Казбек.
Тарихъ шээнгъэхэмкэ доктор.

щым, Пшызэ шьольтыр мэкъумэш еджалтэм ыцли нэмийкхэм ѿф ашишшэу къы-
хэкъагъ.

Адыгэ автоном хэкум игъэпсын аш
иахьышко хишыхъаагъ. Горскэ исполкомы-
мым итхаматэу 1921-рэ ильесим ар
агъэнэфгъагъ. А лъЭХЬАНЫМ Пшызэ
шьольтыримрэ хы Шуццэ лушомрэ ашы-
псэурэ адыгэхэм хэушхъафыкыгъэ
лъЭПКЪЫМ ѿфхэзбэзабэ обование
ягъэгъотыгъэним иофишо къялэти-
гъагъ. Автоном хэкур ѿцэ хуунымкэ
юфхэрэ зэшшуахыгъагъ а Горскэ испол-
комым хэтигъэхэм.

1922-рэ ильесим тагъэгъазэм и 7
— 10-м къуаджэу Хъакурынхэхъабэ
Адыгэим и Советхэм яа 1-рэ хэку зэ-
фэс ѿцкуагъ. Адыгэ автоном хэкур
шыгъэ хуугъэ. Ш. У. Хъахьуратэр, зэкэ-
ми амакъэ фати, хэку исполкомым
итхаматэу агъенафа.

Адыгэим изкономикэрэ икултурэрэ
яххэнонгъэкэ ѿфхэзбэзабэ Хъах-
хъуратэр къещакло афхъут. Аш иахьыш-
ко хэль 1925-рэ ильесим апэрэ къелэгъэдже
техникумрэ къызэрэзшахыгъагъ. Цыф жу-
гъэхэм шээнгъэ шытгъэм аш ягъэгъотыгъэнимкэ
а техникумым истудентхэм ыцли икъелэгъаджэхэм ѿф-
хэзбэзабэ зэшшуахыгъагъ. Джаш фэдэу
Адыгэ научнэ-ушэтэкло институтым, хэку
тарихъ-краеведческэ музеим, тхыль
тедзаптэм ыцли нэмийкыбэхэм якъы-

Лъэгъо нэф шхырищыгъ

Кіләеғъэджэ цәрыю ыкты шәнныгъэләж инәу Даур Хъазрэт кызыыхъугъэр мы мазэм ильеси 110-рә мәхъү.

тых Жъоғы Плъыжым иорден, Хэгтэгэгу эзошхом иорднэү я 2-рэ шъуашэ зиһэр, медалэу «Германием зэрэтекүагтэй пай» зыфиорэр ыкын нэмүкхэр. 1942-рэ ильэсүм мэкьюгум щегтэгжьагчэу заор аухыфэ дивизионнэ штабым и партийнэ организацие исекретарэу щытыгь. Воронеж хэкум, Украинэм, Чехословакием яшьхьа-

зэ, Хазэрэт кафедрэм илошшэн зыкъызэрэригъэлтэштэм, аш адыгабзэмрэ литературамэрэ янаучнэ иофигохэр тильэхъан къыгъэуцуре пшъэрлыхэм ялтытыгъэу хүнхэм, научнэ кадрэхэр гъэхъязырыгъэнхэм мышшыяжъэу адэлэжьаг.

Къинигъ 1950-рэ ильсхэм адыгабзэмрэ адыгэ литературамэрэкі ашшээр гъэсэнгъэ зыщарагъэдгээрэ къутамэр к'эллээгъэджэ институтым щизэхижээ зэхъум. Къинигъ адыгабзэм ехыилгэгъэ методикэ наукэм ыльялсэ ыгъэтильбы зэхъум. Къинигъ адыгабзэмкі еджэпэ программмэхэмрэ егъэджэн-методикэ литературамэрэ лъэхъаныкім диштэхэу ыгъэпсихэ зэхъум, ау Хазэрэт гъогу хыльзэу зытхъягъэм дэмыхэу рукиуагь. Зышхъямсыжъэу, ышшэштүмкі къогъянэ имылгээ лэжьагъэ.

Адыгэ кафедрэм илошшэн кіләеджаклоңмә ягъеджэн епхытъэ шыыкъэу гъэпсыгъэним клочлабэрэ охътабэрэ тыригъэ-клоңдагъ. Методикә іепыләгъухэу кіләеңгъаджәхәм аригъэгъот-хәрәр шыыкѣ зэфшыхъафхәмкѣ альигъялесыщтыгъ: кіләеңгъа-джәхәм алыкәштыгъ, кафедрэм изәхәссыгъохәр еджап!әмә аыш-зәхищәштыгъ, кіләеңгъаджәхәм яшәнныгъэ зыышхагъехъорә институтым лекциехәм кыыш-джәштыгъ. Ащ дақлоу хәкум адыгабзэм ехъыл!әгъэ егъе-джэн-методикә юфышхо иль-есипшл пчъагъәхәм къаклоңи щы-зәрахъагъэм ар ик!әшаклоу къыхыгъ. Я 4 — 8-рә классхәм апае адыгабзэмкѣ программә-хәмрә учебникхәмрә зәхэзы-гъауохарәм дашынгъэ алыза-

ТҮҮЦӨХЭРЭМ ПЭЩЭНЫН ВЭ адзын

рихъагъ, егъэджэн IэпыIэгъоу
кыдигъэкыгъери макIэп.

Адыгабзэм илексиэ, анахъэум исинтаксис яхъылгээ юфыгъохэм язэхэфыни Хъазрэт илахъышхо хильхъягъ. Юфыгъо зэфэшхъяфхэр къызыщиэтыре ыкын къызыщызэхифыре статьяхэр ытхыгъэх.

Ростов ыкын нэмыхи региональне сессиихэм ренеу ахэлажьщыгъ. 1986-рэ ильэсэм «Адыгабзэм игушыгъэзэгъусэхэр» зыфиорэ тхъильэу къыдигъэкыгъэм адигэ гушыгъэзэгъусэхэм яграммatische инэшэнэгъэпсыкіхэм игъэкіотыгъэу къаштигушыагъ. Ар кілээгъаджэхэм-кіи, шэнгыгъэлэжхэмкіи, студентхэмкіи йарыфэйбуу шын.

Іоф къинир зэклеми афагъе-
шушашерэп, зэклеми апшъе-
ральхъажырэп. Ар пфызэ-
шлокъыныр насыптыг ыкли щыт-
хъугъ. Насыпышуагъ Даур
Хъазрэт. Унэгъо дахи ышлагъ.
Ылхъуйтүре ыкъорэ апшъэрэ
гъесэнтыгъ аригъетотыгъ.
Ылхъоу Цыплленкова Людмилэ
ильяс пчагъэрэ тиуниверси-
тет шылажыагъ. Зэклеми залъа-

шіләр шіләнгіләпәжъ, икъарыуи,
ишіләнгін ашъхамысыжъеү,
пшызығалорәр ымышшіеү иль-
ситфым къылдәләжъағ.

Даур Хъазрэт иштыхъуял айшошош эуси иоофшлэн фашыгъ. Гъэсэнгъэм ыкчи педагогикэ кадрэхэм ягъехзырын гъэхъагъэу ашишыгъэхэм алаа ашт орденэү «Знак Почета», медалэү «Иоофшлэн иветеран» зыфилохэрээр къыфагъэшьошагъэх, СССР-м народнэ гъэсэнгъэмкіэ иотличник. Джаш фэд, лъэхъян зэфрешхъафжем ар Адыгэ хэкум инароднэ депутатхэм я Совет ыкчи Мые��опэ къэлэ Советым ядепутатэү шытыгъ.

Даур Хъазрэт педагогикэмкээ гъошхуу кыкыгүй. А уахтэм кыкылоц макләп ащ гъесэньгээм игъогу тырищаагъэр. Ахэм кізлэе гъаджэхэмрэ гъесэньгээм инэмыйк! Йоғышшэхэмрэ ямызакъоу, шлэнгъэлжыхэри, журналистихэри, тхаклохэри, къера-лыгъю йоғышшэхэри къахэкыгъэх. Ежь ригъеджагъэхэу шлэнгъэ зэфэшхъяа фхэмкээ кандидат ыкчи доктор хъугъэу йоғ, дээшилжжынчлэри, макләп

Даур Хъазрэт тэри тыригъэ-
джагь, аш епхыгъэу бэ гум
къэкъижырэр. Хъазрэт сыйди-
гьуи цыф нэгушуагь, гукъэ-
бзагь, гушубзыгь. Зэклэмэ аз
ибгъэуцон фаер ицыфышигъ.
Студентхэр шүү ытлэгъущтыгъэх.
Анахьэу гум къэкъижырэр игу-
шуак!, узильтэгъук! ыгу кын-
деээу, ишьыпкъэу, ынэмэ нурэр
къаклихэу кыпцыгушукиштигь,
к!элэе гаджэмк! аш фэдэ
гушуак! мэхъанэшхо и!, уз-
хахъэрэмэ шуультэгъу афыуи-
мы!ю юф адэш!эгъуй.

Ильяс гукаюн 1997-м иаужырэ мазэ къехъэфкэл, зэрэсүмэджэ дэйзэ, Хяаэрэт икъэлэм юкъэлъыгь, илофыгъохэм ягу-
макхам ахатыгь.

Даур Хъазэрэт къызыыхъугъэр ильээс 110-рэ хуугъэ. Аш щыщэү ильэс 50-м ехъурэр ныбжыкъэхэм ялгун, ягъэсэн пэлихъягъэм, исэнэхьат шүлтэгью оюун фырилэм зэгорэм къыщыклагъэп. Егъэджэнымки, шэнынгъэ-методикэ тофуу ышлаагъэмки ар ренеу тищисэтехынпагъ, тиупчайжъагъуу.

Щылэх цыфхэр ядунай ахъожьмэ, аци аш дэклюдыхъэу, ау щылэх дахэкэ, дэгүүкэ зигугуу бэрэ ашыжъхэрэ. Даур Хъазрэт ахэм зэу ашыщ. Цыфхыгъэшхо зыхэлтэу, акылышиou, лушэу, шурэ дахэрэ нэмык зыгу имыльтэу ар шытыгъ.

Тэри, аш ригъеджагъэхэм ыкли Ioф дээшигагъэхэм, непэ итугын дахэклэ тэшлы, мыкюдьжын саугъэтэу цыифхэм къахэнэжьыг.

*Шъхъэлэхъо Рим.
7-м иадыгэ кафедрэ*

Тильэпкъэгъу бзылъфыгъэхэр

Дунаир къыдекІокІырэм фэд

Адыгэ бзылъфыгъэм идуний нэфын. Ильэпкъ шэжэс, иныдэльфыбэз, ильэпкъ хабзэ, илокІ-ишикІ яшшугъэкІ гъогу зэрыкІорэр хэкІуакІэрэн, зыщытсурэм ыпсэ ифэбагъ щыщ хельхъэ, идуний ыИэгу ильым фэдэу къиздирхвакы, сид фэдэ Иэнаты екIу, хэтырэ лъепкъ гүнэгъу фэхуми, едэхашIэ, зыргэгъэкIу, чыгогу зыттецорам игупыкI, игукІэгъу, ишэн-хабзэ, ишилутэгъу хегъэтIысхъэ, къытикІэхъухъэрэ ныбжыкІэхъэм чыг къутема-бэу къафыщенэ. Дунаир къыдекІокІырэм фэд адыгэ бзылъфыгъэм.

Аужыре ильэс зэклэлтыклохэм адыгэ бзылъфыгъэм идуний зыфэгэззэнэу хуугъе. Нэбгыре пэпчье ишынэгъэ, пашшэм илахь хильхъаным, цыфхэм шу афишэнным зэрэфбэнгэйм ыкIи нэмыкIыбэм мыш фэдэ гупшысэхэр сагъешшыгъ.

«Адыгэ макэм» еджэхэрээр ахэм ашыщ зы адыгэ бзылъфыгъэ нэйусэ фэсшыхэ сшоингү. Ар Цүрэй Тыжын.

Тыжын 1972-рэ ильэсэй Стамбул къыщыхууль. Ублеплэ, гурут еджапIэхэм аш ашеджагъ. 1992-рэ ильэсэй атэж чыгум къыгэзэжыгъ. Пшьешшэ ныбжыкIем къалэу НалщыкI псэуплэкI къыхихыгъ. 1998-рэ ильэсэй Къэбэртэе-Бэлькъар къэралыгъо университетын

инджилызыбзэмрэ литерату-рэмрэкIе ифакультет къуухыгъ. Аш щеджээ, күлтурэмрэ искус-ствэмрэкIе училищым лъепкъ ордхэм ыкIи Іэмэ-псымхэм якъегъэлонкIе щеджагъ (1995 — 1999). 2000-рэ ильэсэй университетын иаспирантуре чэхъагъ. Иапэрэ научнэ иофшэн Тыркуем Ѣыпсэугъэ тхаклоу Хъагъур Ахъмэд Митхъат «Кав-казыр ыкIи черкесхэм ядунэе епплыкIе» зыфилорэ итхыгъэ епхыгъагъ, кандидатскэ диссер-тациери ашкIе къыгъешшыт-къэжыгъ (2003).

А ильэсэй Къэбэртэе-Бэлькъар Республикаем гуманитар ушетынхэмкIе институт адыгэ фольклорымкIе икъутамэ шэ-нэгъэ ушетаклоу иофшэнэр шиублагъ. 2005 — 2007-рэ ильэсэй Темир Кавказым искуствхэмкIе и Академие профессиональнэу къамылым (флейтэм) къыригъэлонэу щеджагъ.

Тыжын 2010-рэ ильэсэй Абхазым унагъо Ѣишлагъ. Аш къыщыублагъэу Абхаз республикэ университетим «Литера-тура и этнокультура абхазо-адыгской диаспоры» зыфилорэ темэмкIе лекции къышеджэ. Л. И. Гулиа ыцIэ зыхыре Абхаз шэнэгъэ-уштэктю исти-туум ишэнэгъэлэж шъхъаэу мэлажэ. 2013-рэ ильэсэй «Тыркуе диаспорэр. Литера-турэр» зыфилорэ научнэ-уштэйт иофшагъэр ытхыгъ, Абхаз республикэ университетим къыши-гъэшыпкъэжыгъ ыкIи Урысые Федерацием ишэнэгъэлэж, доцент хуугъе.

Тыжын иофшагъэхэр музыкэм, литературэм, искуствэм, фольклорым, тарихым афэгъэхыгъэ жurnalхэм къы-хуутыгъэх ыкIи Кавказ шъол-льырим Ѣызэхашэр конференциехэм, семинархэм, симпозиумхэм ахэтэу сценэм къа-дыхтехэ, къамылым къыреяло. Абхаз Республикаем искуствхэмкIе иеджапIе Ѣыргэдэх, кавказ лъепкъ ордхэм иоф адешэ.

Шэнэгъэлэжэу, къэлэе-гъаджэу, музыкантуу Цүрэй Тыжын адвигабзэкIе, урысыбзэкIе, инджилызыбзэкIе ыкIи тырку-бзэкIе тхыгъэу шэнэгъэ статья

70-м нахыбэ, монографии 4 штыхыгъ.

Тыжын ытхылапсэкIе бэслээ-нэй. Творческе унагъо Ѣашпугъ. Янэ убых, Дыпщэу Сюмер (Хъуажымэ япхорэлъф) физикэмрэ хъисапырмэкIе къэлэ-егаджэу иоф ытхыгъ. Ишхъэ-гъусэ дзэм зэрэхтэйгъэм фэш къэлэ зэфэшхъафмэ яеджа-пэхэм ашылэжэнэу хуугъе.

Ятэу Цүрэй Али полковни-кыгъ. Адыгэ лъепкъ тхаклоу, шэнэгъэлэж. 1970-рэ ильэсэй къыщыублагъэу итхыгъэхэр Тыркуем и Адыгэ хасэхэм къы-

дагъэкыре гъэзетхэм, журналхэм къыхаутых. Адыгэ-черкесыбзэмрэ фэшхъаф бзэхэмэр ахэт гущыэ зэфэдэхэм тоф адешэ, журналхэу «Ямчы», «Камчы», «Кавказ», гъэзетэу «Ени Кавказ», хэкумкIе — «тошхъэмафэм», «Адыгэ пса-льэм», «Зэкъошнэгъэм» ыкIи нэмыкIхэм къашахаутых. Хасэхэм зэхашэр конференциехэм иофшагъэхэм къащигутгущыэ.

Цүрэй Али 2007-рэ ильэсэй Къэбэртэе-Бэлькъар Республикаем академикицэр фильтэшшошарь.

Тыжын ытхылапсэ хэкумкIе зыдэшсыгъэми тышигъэз-эзагъ. Ар ятэу Али къыфиотэжжыгъ.

Ятэж плашъэхэу, зэшитум якIалхэу Осмэнре Урысбыйрэ янэхэр, яшхъэгъусэхэр ягыусэу, къэлэ плырыпл Iялэу 1860 — 1961-рэ ильэсэхэм Хэкум (Щэрдэжэс чынальэм), къудажэу Шуой икIыгъэ бэслээнэхэм ашыщых. Къухъэм Стамбул рищэлэгъэх. Султан Ахъмэд гупчэ зыфалорэ чыпIэм щэтырэ гъэлэгъэм ильэрэ Ѣылсынгъэх. Нэужум къалэу Адапазар ыкIи Диоджэ агъкIуагъэх, аш щызэбгырыкIыгъэх бэслээнэхэр. Тыркуем ишхольыр зэфэшхъафхэм кошгыгъ. Али ятэхъэр къалэу Мерзион хэхъэрэ Тавшандаглы шъолырым ит къудажэм дэтысхыгъэх. Чэндхыкай аш зэрэджа-пэхэр. Али ятэ Умар аш къы-щыхууль. Умар Стамбул щеджэнэу зэком, къудажэм агъэзэжжыгъэп. Али ятэ фэдэу офицерэу еджагъ.

МЭФЭШЛУКЬО Щангул.

ЕджапIэр къэзыухыхэрэм...

ЕджапIэр къэзыухыхэрэм атырэ ушетынхэм ятыгъо шъхъаэ жъоныгъуакэм и 26-мрагъэжъэшт. А мафэм ахэм географиемкIе, литерату-рэмкIе ыкIи химиемкIе зауштэшт.

ШюкI имылэу атынхэ фэе ушетынитум (урысыбзэмрэ хъисапырмэкIе) анэмькIеу къэлэ-еджаклохэм яшшогъоныгъэкIе къыхахынхэу щыт предметхэри гъэнэфагъэх. Блэкыгъэ ильэс-хэм афэдэу мыгыи къыхахыгъэх обществознаниер, профильнэ хъисапыр, химиер, биологиер. Ахэр еджапIэм къычIе-къыхахыгъэхэм къыхахыгъэх ёхирт специальнэ еджапIэрэхэр мыгъэ къаяхыгъэх.

Аш фэдэу мыгъэ урысыбзэр нэбгыре 1718-мэ атынэу щыт. Хъисапыр (базовэр) нэбгыре 1019-мэ атышт. Обществознаниер къэлэеджэкло 741-мэ, хъисапыр (профильнэр) — 678-мэ, биологиер — 386-мэ, тарихыр — 312-мэ, химиер — 271-мэ атынэу къыхахыгъэх.

АР-м гъесэнгъэмрэ шэнэгъэмрэкIе и Министерстве къыз-эрэтиремкIе, мы ильэсэй Республикаем иеджапIэхэм 11-рэ классыр нэбгыре 1650-мэ къаяхыгъэх. Ушетынхэр чыпIэ 11-мэ ашыкIоцтых. Ахэм зэклэми онлайн-шыкIем тетэу ашалтыгъэштых. ЧIэхъапIэхэм къашегъэжьагъэу коридорхэм, классхэм анэсэжьагъэу къэлэ-еджаклохэм ашалтыгъэлэнхэу зэхэшаклохэм амал яшшт.

ЫпшьэкIе къызэрэштгыагъэу, гурут еджапIэр 1650-м ехъумэ къаяхыгъэх, ау ушетынхэм ахэлэжэштхэм япчагъэ нэбгыре 1770-рэ мэхъу. Ахэр е блэкыгъэ ильэсэхэм еджапIэрэхэм къаяхыгъэх ёхирт специальнэ еджапIэрэхэр мыгъэ къаяхыгъэх.

Аш фэдэу мыгъэ урысыбзэр нэбгыре 1718-мэ атынэу щыт. Хъисапыр (базовэр) нэбгыре 1019-мэ атышт. Обществознаниер къэлэеджэкло 741-мэ, хъисапыр (профильнэр) — 678-мэ, биологиер — 386-мэ, тарихыр — 312-мэ, химиер — 271-мэ атынэу къыхахыгъэх.

Ушетынхэр нахь пасэу зытыхыгъэх фаяхэм гъэтхалэм и 21-м къыщегъэжьагъэу атынэу амал яшш, ахэр мэялгылфагъум и 7-м нэс къаяхыгъэх. Ау ушетынхэм ятыгъо шъхъаэр жъоныгъуакэм и 26-мрагъэжъэшт. А мафэм географиер, лите-

турэр ыкIи химиер къыхээзы-хыгъэхэм атынхэ альэкIоцты. **Жъоныгъуакэм и 30-м ыкIи и 31-м урысыбзэр, хъисапырмэкIе (профильнэр) мэкъуогъум и 2-м, хъисапыр (базовэр) мэкъуогъум и 3-м атыштых. Мэкъуогъум и 6-м тарихырмэ физикэмрэ, мэкъуогъум и 9-м обществознаниер атыштых. Мэкъуогъум и 14-м индхылы-зыбзэмрэ биологиемрэкIе ушетынхэр къояштых. Мэкъуогъум и 16-м ыкIи и 17-м индхылы-зыбзэр жъэриоу атышт. ИнформатикэмкIе ушетынри мэфитүрэ къояштых — мэкъуогъум и 20-м ыкIи и 21-м.**

Иахьтедзэу иофадэмышшэ...

Къэлэеджаклохэм янахыыбэр непэ еджапIэм Ѣагъотыре шэ-нэгъэхэр арэп зыщыгъуахыгъэрэ, непэ репетиторхэм аратырэр?

репетиторым къаригъашэрэр ары ягугапIэр. Арышь, репетиторствэр ильэсэбэ шъхъаэ жъоныгъуакэм и 26-мрагъэжъэшт. Джи сомэ 500-м зыпари уасэ ишэжьэп. Ильэс горэлкIе узэклэбэжжэ, сомэ мин, минэр ныкъорэр гурыт уасэ Ѣытгы. Джи ар тэлкIу ашомакI репетиторхэм, къыха-гъэхъонэу фаях, ау «уаххтэу къэнагъэр макIешь, еджэгъур сиуухын сэло» зылохэрэри Ѣылх. Тэ тиреспубликэ репетитор-ствэм изытет Ѣызэгъашагъэу, Ѣызэхэфыгъэу Ѣытгэп. Арышь, уасэхэм акIеупчэгъуай. Ны-тыхэу егъэджаклохэм зытыхэрэм атырэр ашуаб, ау уисабий пае, уимыгэми, къэбгъотышт. Ау айзыхыгъэрэм ашуабэл, яо-шагъагъэ нахьыбэ тэфэу ало. Иахьтедзэу къэлэеджаклохэм иоф адэмьшшэ, ЕГЭ-р зэрэмы-тышшыщтым къэлэеджэхэм, ны-тыхэм яцыхэ тэль. Къэлэ-еджакло ЕГЭ-м дэгью фэзыгъэхъазырын зыльэкиштыр репетиторхэм аратырэр. Аш фэдэу хэлтэри къэлэеджаклохэм ашшэ-фырэл, къэлэеджэхэм унахьомкIе ар къэкIопэ шъхъаэу зэрэ-шыгъыр къыхагъэшь.

СИХЪУ Гощнагыу.

ЕГЭ

Футбол. Ятлонэрэ купыр

Іашэ Анзор къахэшы

«Алания-2» Владикавказ — «Зекошныгъ»
Мыецьупэ — 1:2 (0:1).
Жъоныгъуакэм и 16-м Владикавказ щизэдешлаа-
гъэх.

«Зекошныгъ»: Хъачыр, Кы-
шэе, Далый, Кириленко, Маков
(Богатырев, 58), Васильев (Ки-
риллов, 75), Оразаев, Пекъу,
Къонэ (Антоненко, 87), А. Делэкъу,
Іашэ (Хъасанэнкъу, 87).

**Къэлапчъэм Іэгуаор дэзыдз-
гъэхэр:** Іашэ — 37, Васильев
— 59, «Зекошныгъ». Цирихов
— 90+3, «Алания-2».

«Зекошныгъэр» теклоныгъэм
икъыдэхын нахь фэхъазырыгъ.
Испъам Оразаевым ыпэкъе ыты-
гъэ Іэгуаор Іашэ Анзор къыз-
фигъэфедагъ, метри 7 фэдизкъе
зыпчыжъе къэлапчъэм дидагъ.

Владислав Васильевир ухъу-
маклохэм ябензэ Іэгуаор къэбэ-
бырэм шъхъэклэ зеом, къэлэпчъэ-
лутым къызэклидзэжъыгъ. Владислав
Іэгуаом лъычъи, метри 2

фэдизкъе зыпчыжъе къэлапчъэм
дидагъ, пчъагъэр 0:2 хъугъэ.

Ешігъур зыщаухыщтым Цири-
ховым «Зекошныгъэм» икъэ-
лапчъэ Іэгуаор дидагъэми, тэ-
клоныгъэр зыхъыщтымкэ упчэ
зыпчагъэл.

Кізуххэр

«Туапсэ» — «Легион» — 0:5,
«Ротор-2» — «Мэшыкъу» — 2:2,
«Динамо» Мх — «Спартак» —
1:0, «Форте» — «Чайка» — 2:3,
СКА — «Биолог» — 2:2, «Ку-
бань-Холдинг» — «Анжи» — 1:0,
«Динамо» Ст — «Ессентуки»
— 3:1.

ЧыпПэхэр

1. «Динамо» Мх — 71
2. СКА — 69

3. «Чайка» — 64
4. «Форте» — 54
5. «Черноморец» — 50
6. «Кубань-Х.» — 50
7. «Анжи» — 44
8. «Легион» — 42

9. «Биолог» — 39
10. «Туапсэ» — 35
11. «Спартак» — 34
12. «Зекошныгъ» — 31
13. «Мэшыкъу» — 28
14. «Динамо» Ст — 28
15. «Ротор-2» — 21
16. «Алания-2» — 12
17. «Ессентуки» — 10.

Я 32-рэ зэнэкъокъухэр

22.05

«Мэшыкъу» — «Туапсэ»
«Спартак» — «Ротор-2»
«Биолог» — «Динамо» Ст
«Зекошныгъ» — «Кубань-Х.»
«Легион» — СКА
«Чайка» — «Динамо» Мх.

23.05

«Анжи» — «Форте»
«Ессентуки» —
«Черноморец»

Іашэ Анзор тиешлаклохэм къа-
хэшы, къэлапчъэм Іэгуаор на-
хыбэрэ дэзыдзэхэрэм ашыщ.

**Зэхэзыщагъэр
ыкъи къыдэзы-
гъэкъыр:**
Адыгэ Республиком
льэпкэ Йоффхэмкэ,
Іэкъыб къэралхэм ашы-
псэурэ тильэпкэ-
гъухэм адьярэ эзэхы-
ныгъэхэмкэ ыкъи
къэбар жуутиэм
иамалхэмкэ и Комитет
Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

**Редакциер зыд-
шиэр:**
385000,
къ. Мыецьупэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм
къайхыэр А4-кээ
заджэхэрэ тхъапхэу
зипчагъэкэлэ 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлъэ, шрифтыр
12-м нахь цыкъунуу
щытэн. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхыгъэхэр редакцием
зэкигъэкложых.

E-mail: adygovoice@mail.ru

Зыщаухыхъатыгъэр:
Урысые Федерацием
хэутын Йоффхэмкэ, тел-
радиокъэтын-
хэмкэ ыкъи зэллыгъ-
Іэсикэ амалхэмкэ
и Министрствэ
и Темир-Кавказ
чыпэл гъэлоры-
шланг, зэраушыхъатыгъэ
номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутыгъэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыецьупэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Зэкъэмкын
пчъагъэр**
4471
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 897

Хэутынум узьчи-
кээтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
Зыщыхаутыгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор
шъхъаэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шъхъаэм
игуадзэр
Мэшлэкъо
С. А.

Пшъэдэкъыж
зыхъырэ секретарыр
Жакъэмкъо
А. З.

Апшъэрэ купыр

Джыри упчабэ щыл

Урысыем футболымкэ иапшъэрэ куп щизэн-
къокъурэ клубхэм жъоныгъуакэм и 13 — 15-м
я 29-рэ ешігъурхэр ялагъэх.

Зэтэгъапшэх

«Шъачэ» — «Нижний Новгород» — 0:0, «Уфа» — «Арсенал» — 2:1, «Локомотив» — «Дина-
мо» — 3:3, «Ростов» — «Химки» — 2:1, «Ахмат» — «Крылья Советов» — 1:0, «Спартак» — «Зенит» — 1:1, «Краснодар» — ЦСКА — 1:0.

анахь лъэшэу «Зенит» дэгъоу
дешлагъ. Я 49-рэ такъикъым
А. Соболевир шъхъэклэ къэлап-
чъэм дауи, Іэгуаор дидагъ. «Зе-
нит» иешлаклоу А. Мостовоим
пенальтикэ я 90+3-м хъагъэм
Іэгуаор ридзи, зэнэкъокъур 1:1-у
аухыгъ.

«Краснодар» ЦСКА-м 1:0-у

ешігъур къышуихыгъ. Н. Крив-
цовыр къэлапчъэм пчъыжъэу
дауи, я 75-рэ такъикъым пчъа-
гъэр 1:0-у хъугъэ. «Краснодар»
хэпшыкъеу иешлакло хигъэхъуагъ,
апэ итхэм ашыщ зэрэхъугъэм
фэшл тыфэгушо.

«Ахмат» 1:0-у «Крылья Советов»
теклыауль, Конате я 54-рэ
такъикъым хъагъэм Іэгуаор ри-
дагъ. «Ахмат» ауж къинэрэ
командэхэм ахэтажъэл.

«Рубин» иофхэр нахь хъылъэ
хъугъэхъ. Къалэу Уфа икомандэ
зэрэдшэштэймельтигъэр бэ.
Апшъэрэ купым къыхэнэжынным
фэшл теклоныгъэр къыдихыгъэми,
нэмыкэ командэхэр зэрэшштэхэр
къыдэлтытэгъэн фае.

Хэт тыдэ щыла?

1. «Зенит» — 65
2. «Динамо» — 53
3. «Шъачэ» — 53
4. «Краснодар» — 49
5. ЦСКА — 47
6. «Локомотив» — 45
7. «Ахмат» — 41
8. «Кр. Советов» — 41
9. «Ростов» — 38
10. «Спартак» — 38
11. «Н. Новгород» — 30
12. «Урал» — 30
13. «Химки» — 29
14. «Рубин» — 29
15. «Уфа» — 27
16. «Арсенал» — 23.

Кізуххэр

Зэнэкъокъухэр

21.05

«Арсенал» — «Урал»
«Рубин» — «Уфа»
ЦСКА — «Ростов»
«Краснодар» — «Ахмат»
«Химки» — «Спартак»
«Н. Новгород» — «Зенит»
«Динамо» — «Шъачэ»
«Кр. Советов» —
«Локомотив».

Зэкъэмкын
пчъагъэр
4471
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 897

Хэутынум узьчи-
кээтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
Зыщыхаутыгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор
шъхъаэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шъхъаэм
игуадзэр
Мэшлэкъо
С. А.

Пшъэдэкъыж
зыхъырэ секретарыр
Жакъэмкъо
А. З.